

Dominika Markiewicz-Rudnicka

Wyższa Szkoła Bankowa we Wrocławiu

Wiarygodność, przydatność i wierne odziedziczenie a użyteczność informacji sprawozdawczej

Streszczenie. Tworzone w ramach rachunkowości sprawozdania finansowe są sporządzane według określonych zasad, z zachowaniem wyznaczonych cech jakościowych. Artykuł ukazuje, jak tendencje we współczesnej rachunkowości wpływają na zapewnienie wiarygodności informacji sprawozdawczej, czego wyrazem są nowe cechy jakościowe. Zmieniające się warunki gospodarowania, a także zmiana z retrospektywnego na prospektywne ujęcie rachunkowości wpływają na wartość atrybutów tworzących informację użyteczną w systemie informacyjnym rachunkowości.

Słowa kluczowe: rzetelny obraz, wiarygodność informacji sprawozdawczej, cechy jakościowe, zasady rachunkowości

Wstęp

Rachunkowość jest podstawowym systemem informacyjnym każdej organizacji gospodarczej, wobec którego formułowane są ciągle nowe wymagania co do jakości informacji, dotyczące m.in.:

- identyfikacji istotnych czynników wpływających na rezultaty działalności organizacji, na wzrost jej wartości,
- identyfikacji mierników finansowych i niefinansowych dla oceny realizacji założonych strategii i celów organizacji, wynikających z jej wizji czy misji,
- wypracowania sposobów identyfikacji, pomiaru i wyceny niematerialnych aktywów, tzw. aktywów wiedzy (np. kapitału intelektualnego),
- tworzenia bardziej użytecznych form sprawozdawczości finansowej¹.

¹ M. Gmytrasiewicz, *Teoria rachunkowości a MSSF*, w: *Rachunkowość wczoraj, dziś i jutro*, SKwP, Warszawa 2007, s. 88.

Jak słusznie zauważa R. Ignatowski, od lat obserwuje się trwałe tendencje we współczesnej rachunkowości, związane z jej harmonizacją w wymiarze globalnym, w zakresie regulacji i praktyki rachunkowości². Rozwój rachunkowości jako nauki i praktyki gospodarczej jest więc kształtowany m.in. przez: wymagania rynków kapitałowych i procesy globalizacji, co determinuje dalszą jej standaryzację i harmonizację. Standardy rachunkowości regulują sposób prezentowania informacji w postaci sprawozdań finansowych. Są one sporządzane według określonych zasad, z zachowaniem wyznaczonych cech jakościowych³.

Artykuł ukazuje, jak tendencje we współczesnej rachunkowości wpływają na zapewnienie wiarygodności informacji sprawozdawczej, czego wyrazem są nowe cechy jakościowe.

1. Cechy jakościowe według „Ram konceptualnych sporządzania i prezentacji sprawozdań finansowych”

Tendencje rozwojowe współczesnej rachunkowości, prowadzące do jej harmonizacji na płaszczyźnie regulacji i praktyki, stawiają przed tą dziedziną nowe wymagania, związane z jakością informacji zawartych w sprawozdaniach finansowych, co determinuje stosowanie standardów rachunkowości (krajowych, międzynarodowych, branżowych, zakładowych) odpowiadających specyfice prowadzonej przez podmiot działalności⁴. Odpowiedzią na te wyzwania są cechy jakościowe zaprezentowane w „Ramach konceptualnych sporządzania i prezentacji sprawozdań finansowych”. Zgodnie z założeniami uwzględnianie wszystkich cech jakościowych przy przygotowywaniu informacji sprawozdawczej ma na celu stworzenie **prawdziwego i rzetelnego obrazu** jednostki, w pełni oddającego sytuację finansową i dokonania podmiotu.

Do podstawowych cech jakościowych można zaliczać **zrozumiałość**, co oznacza, że aby informacja sprawozdawcza była użyteczna, musi być przejrzysta, czytelna i zrozumiała, ale zrozumiała dla użytkowników posiadających odpowiedni zasób wiedzy ekonomicznej oraz chęć studiowania sprawozdania finansowego z należytą starannością⁵.

Informacja prezentowana w sprawozdaniu finansowym powinna być także **przydatna**, czyli istotna, posiadająca wartość prognostyczną. Taka informacja ułatwia ocenę przyszłych zdarzeń lub weryfikację ocen uprzednio dokonanych

² R. Ignatowski, *Dokąd zmierzamy, czyli wizja rozwoju rachunkowości jako nauki i zawodu*, w: *Rachunkowość wczoraj...*, s. 520.

³ Ibidem.

⁴ Ibidem, s. 519.

⁵ E. Walińska, *Międzynarodowe Standardy Rachunkowości. Ogólne zasady pomiaru i prezentacji pozycji bilansu i rachunku wyników*, Wolters Kluwer Polska, Kraków 2007, s. 57.

na podstawie sprawozdań finansowych⁶. Wiele kontrowersji wśród teoretyków i praktyków rachunkowości budzi pojęcie istotności informacji sprawozdawczej.

Zgodnie z „Ramami konceptualnymi” „informację uważa się za istotną, jeśli jej pominięcie lub zniekształcenie może wpłynąć na decyzje gospodarcze podejmowane przez użytkowników na podstawie sprawozdania finansowego. Istotność informacji zależy od kwoty pozycji lub błędu – ocenianego w danych okolicznościach – w wypadku pominięcia lub zniekształcenia tej pozycji. Istotność stanowi zatem próg bądź granicę, a nie zasadniczą cechę, jaką muszą posiadać dane informacje, aby były użyteczne”.

W rewizji finansowej istotność określana jest zwyczajowo w procencie przychodów, wyniku finansowego czy sumy bilansowej, co prezentuje tabela 1.

Tabela 1. Zwyczajowe progi istotności

Podstawa ustalenia progu istotności	Normy stosowane w USA (%)	Normy stosowane w Wielkiej Brytanii (%)
Wynik finansowy brutto	5-10	10
Przychody	1	0,5-1
Suma bilansowa	1	1-2

Źródło: W. Gos, *Kierunki oceny wewnętrznej zgodności sprawozdania finansowego*, Polska Akademia Rachunkowości, <http://e-rachunkowosc.pl/artukul.php?view=573> [15.11.2012].

Przy ustalaniu kryteriów istotności duże znaczenie ma wielkość jednostki. Na przykład błąd w wysokości 10 000 zł ma inne znaczenie w małej jednostce niż w dużej spółce giełdowej. Należy zgodzić się z opinią W. Gosa, że błędy można uznać za istotne, jeżeli nie akceptuje się nieprawidłowości, gdyż mogłyby spowodować niewłaściwe wnioski, a w konsekwencji błędne decyzje. Ponadto błędy nie są istotne, jeśli nie zniekształcają sytuacji majątkowej, finansowej oraz wyniku finansowego jednostki, a usunięcie ich (choć ważne z perspektywy prawa bilansowego lub podatkowego) nie zmieni wyciąganych wniosków na podstawie analizy sprawozdania finansowego⁷.

Istotność znalazła również swoje odzwierciedlenie w polskim prawie bilansowym, z tym że ustawa o rachunkowości nie mówi, że istotność jest cechą jakościową, lecz zasadą rachunkowości (art. 4 ust. 4 i art. 8 ust. 1 ustawy o rachunkowości). Wiąże się z nią ustalenie, że przy stosowaniu zasad rachunkowości mogą być przez jednostkę przyjęte uproszczenia, jeśli nie ma to istotnego ujemnego wpływu na realizację podstawowego celu, tj. zachowania prawdziwego i wiernego obrazu. Należy jednak podkreślić, że ewidencja księgową powinna zapewniać wyodrębnienie tych wszystkich operacji gospodarczych, które w istotny sposób wpływają na ocenę sytuacji finansowej, majątkowej oraz wynik finansowy.

⁶ Ibidem, s. 57.

⁷ W. Gos, *Kierunki oceny wewnętrznej zgodności sprawozdania finansowego*, Polska Akademia Rachunkowości, <http://e-rachunkowosc.pl/artukul.php?view=573> [15.11.2012].

Kolejną cechą, która budzi wiele kontrowersji, jest **wiarygodność**. „W historycznym rozwoju rachunkowości obserwuje się nieustanną walkę w obronie wiarygodności, wobec coraz mocniej stawianych, a wynikających z rozwijających się szybko stosunków gospodarczych, postulatów uproszczeń”⁸. A. Kaczmarczyk uważa, że wiarygodność to „zasługiwanie na zaufanie, pewność, rzetelność [...] prawdziwość, autentyczność i pewność”⁹.

Jak podkreślają E.A. Hendriksen i M.F. van Breda¹⁰, wiarygodność jest nadrzędną cechą informacji nastawionych na proces decyzyjny i gwarantuje, że procesy te w rozsądnych granicach są wolne od błędów i stronniczości oraz wiernie przedstawiają to, co zamierzano przedstawić. Ponadto wiarygodność to funkcja wierności przedstawianych zjawisk, sprawdzalności i neutralności.

By informacja była wiarygodna, musi wiernie odzwierciedlać rzeczywistość gospodarczą. Jednak zmieniające się warunki gospodarowania wpływają na trudności w identyfikowaniu zdarzeń gospodarczych oraz w opracowaniu i zastosowaniu odpowiednich zasad wyceny i prezentacji, co może stwarzać ryzyko, iż informacje sprawozdawcze nie będą wystarczająco wiernie odzwierciedlać opisywanej rzeczywistości¹¹. Natomiast „wyniki pomiaru są sprawdzalne, jeśli mogą być potwierdzone przez intersubiektywny konsensus wykwalifikowanych ekspertów [...], sprawdzalność jest tym atrybutem informacji, który pozwala wykwalifikowanym osobom, działającym niezależnie, na podstawie tych samych dowodów, otrzymać zasadniczo zbliżone wyniki pomiaru bądź podobne wnioski”¹². Neutralność zaś można interpretować jako wolność od stronniczości.

Aby uznać informację za wiarygodną, musi ona spełniać warunki wyznaczone przez „Ramy konceptualne sporządzania i prezentacji sprawozdań finansowych”, zaprezentowane w tabeli 2.

Ostatnią, bardzo ważną cechą sprawozdań finansowych jest ich **porównywalność**. Użytkownicy sprawozdań finansowych dokonują porównań informacji przedstawionych w sprawozdaniach finansowych danej jednostki gospodarczej, sporządzonych za kolejne okresy sprawozdawcze, w celu wyznaczenia tendencji kształtowania się jego wyniku finansowego oraz innych wielkości ekonomicznych. Dla zapewnienia porównywalności w czasie jednostka gospodarcza powin-

⁸ B. Micherda, *Rachunkowość w kreowaniu wiarygodnego obrazu działalności gospodarczej dla menadżera*, w: *Sprawozdawczość i rewizja finansowa w procesie podnoszenia kwalifikacji kadry menadżerskiej*, Wyd. Akademii Ekonomicznej w Krakowie, Kraków 2003, s. 466.

⁹ A. Kaczmarczyk, *Rzetelność i wiarygodność informacji sprawozdawczej*, w: *Sprawozdawczość i rewizja finansowa w procesie poprawy bezpieczeństwa obrotu gospodarczego*, Centrum Rozwoju i Promocji Akademii Ekonomicznej w Krakowie, Kraków 2005, s. 245.

¹⁰ E.A. Hendriksen, M.F. van Breda, *Teoria rachunkowości*, PWN, Warszawa 2002, s. 155.

¹¹ A. Kaczmarczyk, *Jakość informacji sprawozdawczej a projekt Międzynarodowego Standardu Rachunkowości dla małych i średnich przedsiębiorstw*, w: *Aksjomaty i paradygmaty rachunkowości*, Prace Naukowe AE nr 1199, Wrocław 2008, s. 30-31.

¹² E.A. Hendriksen, M.F. van Breda, op. cit., s. 157.

Tabela 2. Wiarygodność jako cecha jakościowa

Wiarygodność	
Wierność prezentacji	dążenie do jak najwyższej dokładności prezentowanych informacji, wierne odwzorowanie rzeczywistości gospodarczej
Treść ważniejsza od formy	dla zapewnienia wiarygodności należy prezentować informacje sprawozdawcze zgodnie z ich treścią ekonomiczną, a nie tylko z formą prawną
Neutralność	informacja sprawozdawcza nie może być stronnicza – powinna być obiektywna
Ostrożność	przygotowujący sprawozdanie finansowe powinni się wykazać rozwagą przy dokonywaniu ocen oraz szacunków, aby nie zawyżać wartości aktywów i przychodów ani nie zaniżać wartości zobowiązań i kosztów
Kompletność	informacja kompletna to informacja zawierająca wszystkie istotne szczegóły dotyczące danego zdarzenia gospodarczego

Źródło: opracowanie własne na podstawie: E. Walińska, *Międzynarodowe Standardy Rachunkowości. Ogólne zasady pomiaru i prezentacji pozycji bilansu i rachunku wyników*, Wolters Kluwer Polska, Kraków 2007, s. 57-58.

na kierować się zasadą ciągłości w ustalaniu i przedstawianiu wyników finansowych podobnych transakcji oraz innych zdarzeń. Wyróżnia się dwa rodzaje ciągłości: formalną i merytoryczną. Ciągłość formalna polega na takiej samej z roku na rok strukturze sprawozdania finansowego oraz formie prezentacji informacji w nim zawartych, natomiast ciągłość merytoryczna – na stosowaniu z roku na rok jednakowych metod wyceny aktywów i pasywów, ustalania wyniku finansowego i przepływów pieniężnych. Dla zapewnienia porównywalności sprawozdań finansowych sporządzonych za kolejne okresy sprawozdawcze konieczne jest informowanie ich użytkowników o dokonanych zmianach formalnych i merytorycznych oraz o skutkach tych zmian. Aby ułatwić użytkownikowi porównywanie informacji sprawozdawczych w czasie, należy w sprawozdaniach przedstawić odpowiednie informacje dotyczące okresów poprzedzających¹³.

Spełnienie podstawowych założeń oraz cech jakościowych sprawozdań finansowych ma więc na celu przedstawienie rzetelnego i jasnego obrazu sytuacji majątkowej, finansowej oraz wyniku finansowego jednostki gospodarczej.

2. Wiarygodność a praktyka gospodarcza

W praktyce gospodarczej wiele wątpliwości budzi zachowanie cechy wiarygodności w przypadku, gdy Międzynarodowe Standardy Rachunkowości (MSR) dopuszczają prezentację w sprawozdaniu finansowym wartości szacunkowych.

¹³ D. Krzywda, *Sprawozdanie finansowe jako produkt rachunkowości jednostki gospodarczej*, „Zeszyty Naukowe Wyższej Szkoły Ekonomicznej w Bochni” 2003, nr 1, s. 39.

Pojęcie „wartości szacunkowe” nie zostało bezpośrednio zdefiniowane w standardach rachunkowości, natomiast MSR 8 podaje, że zmiany wartości szacunkowych stanowią korektę wartości bilansowej składnika aktywów lub zobowiązań bądź okresowego zużycia składnika aktywów, będącego wynikiem bieżącej oceny oraz oczekiwanych pożytków i obowiązków wynikających z tych aktywów lub zobowiązań. Zmiany wartości szacunkowych są skutkiem nowych informacji lub zdarzeń. Należy zgodzić się z opinią W. Gosa, że dokonywanie szacunków może rodzić **wątpliwości dotyczące wiarygodności informacji** zawartych w sprawozdaniach finansowych, ale wycena aktywów i zobowiązań według kosztu historycznego nie zawsze jest wiarygodna¹⁴.

Celem stosowania szacunków jest próba ustalenia wartości kapitału własnego, jednak jego poziom, będący pochodną stosowania parametrów wartości bazujących na szacunkach, nie musi być równy wartości organizacji gospodarczej. Wynika to z faktu, że porównywanie wartości księgowej (sumy indywidualnych wycen składników majątku) z wartością rynkową (wyceną całości organizacji gospodarczej lub zorganizowanej jej części) jest błędem merytorycznym. Wycena organizacji gospodarczej oznacza, że wycenie podlega wyodrębniona pod względem ekonomicznym i prawnym jednostka organizacyjna dysponująca majątkiem rzeczowym oraz pojedynczymi składnikami o charakterze niematerialnym. Zdaniem W. Gosa wycena pojedynczych składników aktywów i pasywów według wartości godziwej, przy uwzględnieniu trwałej utraty wartości, może zbliżać wartość księgową tych składników bilansu do wartości rynkowej. Jednak czy również zbliża wartość księgową całej organizacji gospodarczej lub zorganizowanej jej części do wartości rynkowej? Należy zwrócić uwagę na efekt synergii, który powoduje, że składniki aktywów działających razem mają wyższą wartość niż suma ich poszczególnych wartości funkcjonujących oddzielnie¹⁵.

Trzeba podkreślić, że informacje, wartości prezentowane w sprawozdaniu finansowym mają różny stopień wiarygodności. Wynika to z tego, że niektóre pozycje są mierzone z obiektywnością bliską jedności, inne zaś odznaczają się mniejszą wiarygodnością, która wynika z zastosowanych niepewnych założeń przy ich pomiarze bądź opinii zarządu co do przyszłości. Dlatego zgodnie z założeniami MSSF należy ujawnić informacje o:

- subiektywnych ocenach, których dokonało kierownictwo, wprowadzając politykę (zasady) rachunkowości,
- przyjętych przez kierownictwo najważniejszych założeniach dotyczących przyszłości oraz innych kluczowych przyczynach niepewności szacunków warto-

¹⁴ W. Gos, *Szacunek jako parametr wartości aktywów i pasywów*, w: *Sprawozdawczość i rewizja finansowa*, Kraków 2008, s. 113.

¹⁵ Ibidem, s. 118-119.

ści na dzień bilansowy, które mogą spowodować istotne korekty wartości bilansowych w trakcie kolejnego roku obrotowego¹⁶.

Prawidłowe czytanie, interpretowanie i zrozumienie sprawozdania finansowego nie jest możliwe bez znajomości przyjętych przez jednostkę zasad rachunkowości, dlatego w informacji dodatkowej istotne są ujawnienia dotyczące zasad wyceny zastosowanych przy sporządzeniu sprawozdania finansowego oraz wskazanie dokonanego wyboru w ramach alternatyw zgodnych z MSSF. Szczególnie ważną kategorią ujawnień są informacje o subiektywnych ocenach, które zostały dokonane przez kierownictwo jednostki przy wprowadzeniu zasad rachunkowości zgodnych z MSSF. Informacje te powinny dotyczyć m.in.:

- **subiektywnych ocen dotyczących zakwalifikowania nieruchomości** do nieruchomości inwestycyjnej, których dokonuje zarząd, ujawniając w sprawozdaniu finansowym kryteria kwalifikacji do kategorii nieruchomości inwestycyjnych,

- **subiektywnych opinii zarządu dotyczących konsolidacji** podmiotów zależnych oraz wywierania znacznego wpływu na podmioty stowarzyszone; wyjaśnień powodów, dla których mimo posiadania więcej niż połowy głosów lub potencjalnych praw głosu jednostka zależna została wyłączona z konsolidacji,

- **zmiany zasady polityki rachunkowości** – argumenty przemawiające za dobrowolnym zastosowaniem nowej zasady rachunkowości, wskazujące, że przyczyni się ona do przekazywania bardziej przydatnych i wiarygodnych informacji,

- wyjaśnień, dlaczego **okres użytkowania składnika wartości niematerialnych** i prawnych został oszacowany jako nieokreślony,

- wyjaśnień, dlaczego **odrzucono założenie o znaczącym wpływie na jednostkę** przez inwestora w sytuacji, gdy posiada on 20% bądź więcej głosów lub potencjalnych praw głosów w danej jednostce,

- **przyczyn niewykorzystania opublikowanej ceny instrumentów kapitałowych** do ustalenia kosztu połączenia¹⁷.

Ponadto według MSSF organizacje gospodarcze mają obowiązek ujawniać informacje dotyczące przyczyn niepewności szacunków wartości, gdyż są one źródłem znaczącego ryzyka korekt wartości bilansowych w trakcie kolejnego roku obrotowego. Sytuacja ta wynika z coraz szerszego zastosowania wyceny w wartości godziwej. Brak aktualnych cen rynkowych powoduje, że wycenę przeprowadza się na bazie różnych modeli, w których poziom stosowanych parametrów może być przedmiotem subiektywnej opinii zarządu. Ujawnienia te powinny dotyczyć przede wszystkim:

- głównych założeń dotyczących przyszłych zdarzeń mających wpływ na wykazane w bilansie rezerwy, świadczące o istotnych czynnikach niepewności kwot i terminu wystąpienia przyszłych wpływów korzyści ekonomicznych,

¹⁶ Ibidem, s. 175.

¹⁷ Ibidem, s. 176-177.

- przyjętych metod oraz istotnych założeń przy szacowaniu wartości godziwych rzeczowych aktywów trwałych wycenianych w wartościach przeszacowanych,
- metod i istotnych założeń przyjętych przy ustalaniu wartości godziwej nieruchomości inwestycyjnej (czy wykorzystano informacje pochodzące z rynku, czy oparto się na innych czynnikach, które również należy ujawnić),
- przyjętych przez jednostkę założeń w odniesieniu do oczekiwanych terminów przeszacowania lub wykupu instrumentów finansowych narażonych na ryzyko stopy procentowej,
- metod i istotnych założeń ustalania wartości godziwej aktywów finansowych i zobowiązań finansowych przyjętych dla każdej znaczącej klasy aktywów finansowych i zobowiązań finansowych,
- założeń przyjętych w celu ustalenia wartości odzyskiwalnej ośrodka wypracowującego środki pieniężne, na którego wartość znacząco wpływa wartość firmy lub inna wartość niematerialna o nieokreślonym czasie użytkowania, przypisana do tego ośrodka,
- metod i znaczących założeń stosowanych w celu oszacowania wartości godziwej wartości niematerialnych i prawnych wykazywanych w wartościach przeszacowanych¹⁸.

Subiektywizm w tworzeniu informacji sprawozdawczej wpływa więc na zachowanie cechy jakościowej informacji, jaką jest wiarygodność. Rozpatrując potrzeby informacyjne użytkowników sprawozdań finansowych, konieczne jest opisanie niepewności w sprawozdaniu finansowym.

3. Cechy jakościowe w projekcie ulepszonych założeń koncepcyjnych

Zmieniające się warunki gospodarowania, globalizacja, w tym również rynków finansowych, implikuje podejmowanie działań międzynarodowych zmierzających do doskonalenia procesu tworzenia i prezentacji informacji sprawozdawczej. Celem uregulowań jest zabezpieczenie interesów zróżnicowanej grupy użytkowników informacji finansowej oraz bezpieczeństwa obrotu gospodarczego. Założenia te mają wyraz w określeniu cech jakościowych, jakim powinny odpowiadać informacje sprawozdawcze, a przestrzeganie tych cech winno zapewnić użytkownikom informacje, które będą zaspokajały ich oczekiwania. Według M. Gmytrasiewicza wzrost znaczenia standardów rachunkowości, np. Międzynarodowych Standardów Sprawozdawczości Finansowej (MSSF), wynika z tego, że rola rachunkowości „zależy od jej elastyczności w zakresie asymilacji

¹⁸ Ibidem, s. 178-179.

norm i rozwiązań globalnych, gdyż podstawową funkcją rachunkowości jest dostarczanie inwestorom i innym grupom użytkowników informacji potrzebnych do określania kwot, terminowości i stopnia niepewności wystąpienia przyszłych przepływów pieniężnych [...]; są one przydatne do oszacowania rynkowej wartości zobowiązań finansowych, kapitału i innych instrumentów wyemitowanych przez przedsiębiorstwo¹⁹ (stanowisko FASB). Oznacza to zatem zmiany w tradycyjnej rachunkowości retrospektywnej, opartej na koszcie historycznym, która przekształca się w rachunkowość prospektywną, związaną ze stosowaniem wartości godziwej, modyfikację zasad ujawniania informacji w sprawozdaniach finansowych itp.²⁰

Jak wspomniano, rachunkowość prospektywna dopuszczająca wartości szacunkowe oraz subiektywizm utrudniają zapewnienie wiarygodności informacji sprawozdawczej. Problem ten został także zauważony przez Radę Międzynarodowych Standardów Rachunkowości (RMSR) i Radę ds. Standardów Sprawozdawczości Finansowej (IASB), czego wyrazem jest przygotowywany projekt nowych, spójnych, ulepszonych założeń koncepcyjnych. W projekcie tym do fundamentalnych cech jakościowych użytecznych informacji sprawozdawczych zaliczono **przydatność i wierne odzwierciedlenie**. Cechy te w obowiązujących „Ramach konceptualnych” służą zapewnieniu wiarygodności informacji, natomiast w proponowanym projekcie nazwano je cechami fundamentalnymi, rezygnując z określenia wiarygodności informacji.

Rozdział III zmienionych „Ram konceptualnych” zakłada, że jeżeli informacja finansowa ma być użyteczna, musi być przydatna i wierne przedstawiać to, co jest jej przedmiotem. Natomiast informacja przydatna to taka, której przekazanie znacząco wpływa na decyzje podejmowane przez użytkowników, wykorzystujących informacje do przygotowywania prognoz, potwierdzania zmiany danych stosowanych do uprzednio opracowywanych prognoz lub w obu tych formach. Wierne przedstawienie przejawia się w kompletności, obiektywizmie i wolności od błędów w możliwym do osiągnięcia zakresie.

Podkreślono też, że użyteczność fundamentalnych cech jakościowych zwiększa się, gdy informacja jest **porównywalna, możliwa do zweryfikowania, podana we właściwym czasie i zrozumiała**. Decyzja dotycząca uwzględnienia informacji w sprawozdaniu finansowym powinna opierać się na kryterium istotności oraz stosunku kosztów do korzyści, co oznacza, że koszt ujawnienia pewnych informacji finansowych może być uzasadniony rozmiarem korzyści wynikających z ich ujawnienia.

¹⁹ M. Gmytrasiewicz, *Teoria rachunkowości a MSSF*, w: *Rachunkowość wczoraj...*, s. 111; M.F. van Breda, E.A. Hendriksen, *Teoria rachunkowości*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2002, s. 313.

²⁰ M. Gmytrasiewicz, op. cit., s. 112; E. Walińska, *Sprawozdawczość finansowa XXI wieku – bez granic*, w: *Rachunkowość wczoraj...*, s. 337.

Podsumowanie

Informacje płynące ze sprawozdania finansowego sporządzonego z uwzględnieniem wszystkich opisanych cech jakościowych oddają prawdziwy i rzetelny obraz sytuacji finansowej oraz wyniku finansowego jednostki. Założenia te dotyczą informacji prezentowanych w sprawozdaniach finansowych ogólnego przeznaczenia, stanowiących podstawę oceny jednostki przez użytkowników (kapitałodawców), którzy traktują sprawozdanie jako podstawowe źródło informacji.

Informacja użyteczna powinna posiadać określone cechy, atrybuty, które ją wartościują i pozwalają ocenić jej przydatność w opisie ekonomicznym. Informacja jest użyteczna w danym systemie informacyjnym, jeśli znajduje zastosowanie w rozwiązaniu danego problemu i stanowi istotny warunek rozwiązania tego problemu²¹. Jak wykazano w artykule, zmieniające się warunki gospodarowania, zmiana rachunkowości z ujęcia retrospektywnego na prospektywne wpływają na wartość atrybutów tworzących informację użyteczną w systemie informacyjnym rachunkowości.

Literatura

- Gmytrasiewicz M., *Teoria rachunkowości a MSSF*, w: *Rachunkowość wczoraj, dziś i jutro*, SKwP Warszawa 2007.
- Gos W., *Kierunki oceny wewnętrznej zgodności sprawozdania finansowego*, Polska Akademia Rachunkowości, <http://e-rachunkowosc.pl/artukul.php?view=573> [15.11.2012].
- Gos W., *Szacunek jako parametr wartości aktywów i pasywów*, w: *Sprawozdawczość i rewizja finansowa*, Kraków 2008.
- Hendriksen E.A., Breda F.M. van, *Teoria rachunkowości*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2002.
- Ignatowski R., *Dokąd zmierzamy, czyli wizja rozwoju rachunkowości jako nauki i zawodu*, w: *Rachunkowość wczoraj, dziś i jutro*, SKwP, Warszawa 2007.
- Kaczmarczyk A., *Rzetelność i wiarygodność informacji sprawozdawczej*, w: *Sprawozdawczość i rewizja finansowa w procesie poprawy bezpieczeństwa obrotu gospodarczego*, Centrum Rozwoju i Promocji Akademii Ekonomicznej w Krakowie, Kraków 2005.
- Kaczmarczyk A., *Jakość informacji sprawozdawczej a projekt Międzynarodowego Standardu Rachunkowości dla małych i średnich przedsiębiorstw*, w: *Aksjomaty i paradygmaty rachunkowości*, Prace Naukowe AE nr 1199, Wrocław 2008.
- Krzywda D., *Sprawozdanie finansowe jako produkt rachunkowości jednostki gospodarczej*, „Zeszyty Naukowe Wyższej Szkoły Ekonomicznej w Bochni” 2003, nr 1.
- Kurek R., *Koncepcja informacji użytecznej a nadzór nad zakładami ubezpieczeń*, „Wiadomości Ubezpieczeniowe” 2010, nr 1.

²¹ R. Kurek, *Koncepcja informacji użytecznej a nadzór nad zakładami ubezpieczeń*, „Wiadomości Ubezpieczeniowe” 2010, nr 1, s. 19.

- Micherda B., *Rachunkowość w kreowaniu wiarygodnego obrazu działalności gospodarczej dla menadżera*, w: *Sprawozdawczość i rewizja finansowa w procesie podnoszenia kwalifikacji kadry menadżerskiej*, Wyd. Akademii Ekonomicznej w Krakowie, Kraków 2003.
- Ustawa z 29 września 1994 r. o rachunkowości, Dz. U. nr 121, poz. 591 z późn. zm.
- Walińska E., *Międzynarodowe Standardy Rachunkowości. Ogólne zasady pomiaru i prezentacji pozycji bilansu i rachunku wyników*, Wolters Kluwer Polska, Kraków 2007
- Walińska, *Sprawozdawczość finansowa XXI wieku – bez granic*, w: *Rachunkowość wczoraj, dziś i jutro*, SKwP, Warszawa 2007.